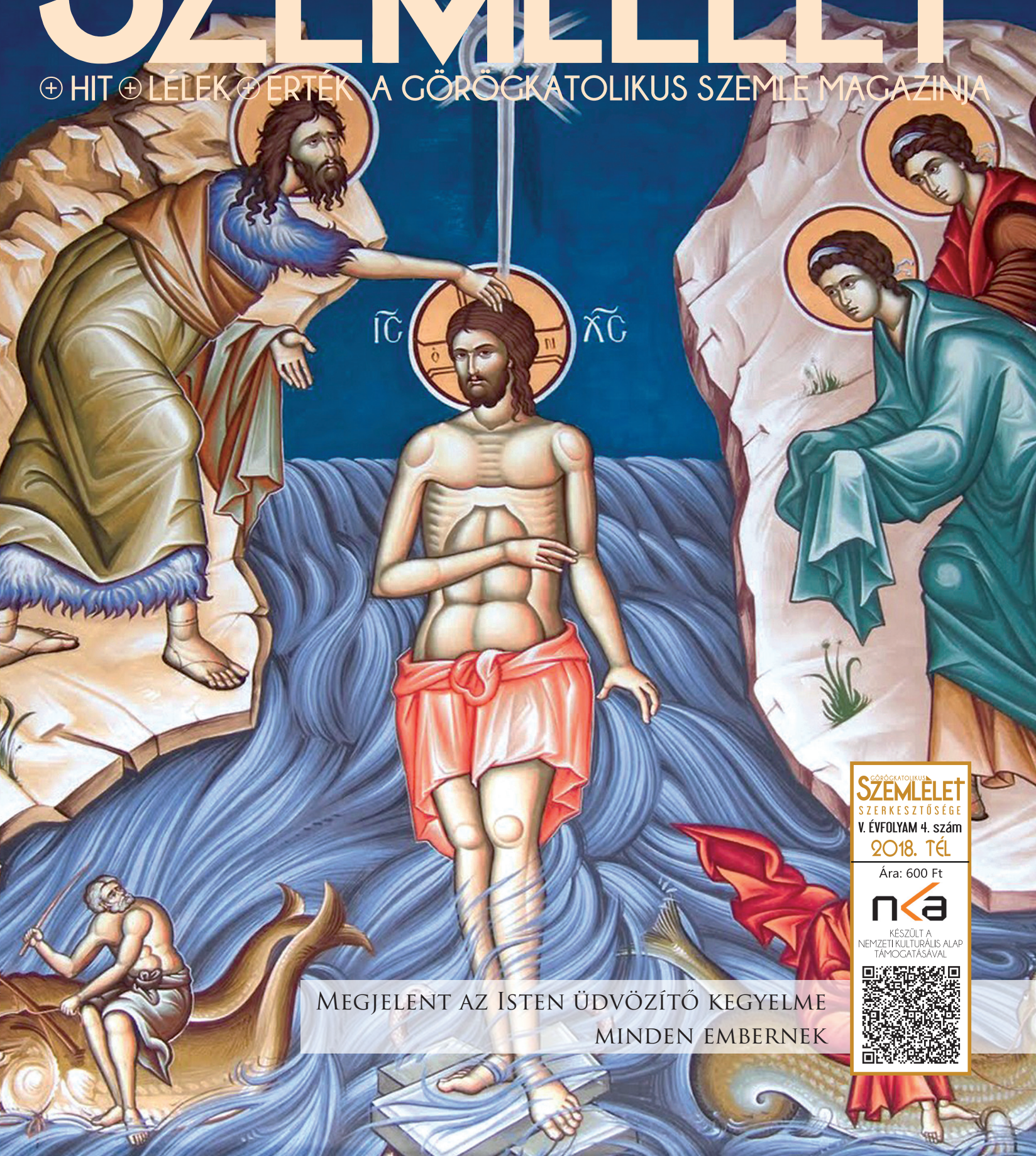

GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLELET

⊕ HIT ⊕ LÉLEK ⊕ ÉRTÉK A GÖRÖGKATOLIKUS SZEMLE MAGAZINJA

MEGJELENT AZ ISTEN ÜDVÖZÍTŐ KEGYELME
MINDEN EMBERNEK

GÖRÖGKATOLIKUS
SZEMLELET
SZERKESZTŐSÉGE
V. ÉVFOLYAM 4. szám
2018. TÉL

Ára: 600 Ft

nka

KÉSZÜLT A
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL

FÖLDEVÁRI KATALIN

MTA-SZAGKHF Lendület

Görögkatolikus Kutatócsoport

A máriapócsi kegyhely gondozói:

2. rész

a Nagy Szent

A keleti egyházban nincsenek szerzetesrendek úgy, mint a nyugatban. A keleti szerzetesség lényegét tekintve a Nagy Szent Bazil által megszervezett szerzetesség folytatása. A keleti szerzetesek számára éppen ezért nem szükségesek a megkülönböztető jelzők, hiszen nem váltak különálló csoportokká. A „bazilita” megjelölés nyugati eredetű, és arra szolgál, hogy a nyugati szerzetesség rendjei között helyet biztosítson Nagy Szent Bazil követőinek. A mai értelemben vett „bazilita” jelző csak a görög szertartású katolikus szerzetesekre vonatkozik, akiknek közösségét az 1596-os unió után Rómában Ordo Sancti Basilii Magni (Nagy Szent Bazil Rendje) névvel illetik.

A baziliták elsődleges feladata Nagy Szent Bazil szabályai alapján az imaélet általi önmegszentelődés volt, a mostani szabályzatuk többszöri reformok során, jezsuita hatásra formálódott ki. A Szent Bazil regulája alapján élő szerzetesek első nagy rendi reformja 1596-ban kezdődött, melynek során a Kijevtől nyugatra húzódó monostorok centralizált felépítésű szervezetbe kerültek. II. József 1782-ben kiadott rendelete azonban, mely felszálta a szerzetesrendeket, a monostorok függetlenségét vonta maga után. Mivel az uralkodó megtiltotta a kapcsolattartást Rómával, a rendházak magukra maradtak, a vezetés hiánya pedig szellemi és anyagi károkat eredményezett, a rendtagok

száma nagymértékben lecsökkent. 1882-ben ezért Galiciában és Lengyelország területén a baziliták vezetői szükségesnek látták a reformot, magukat azonban nem tartották alkalmasnak a végrehajtására, ezért a jezsuitáktól kértek segítséget. XIII. Leó pápa engedélyét követően Jézus Társaságának tagjai tanulmányozták a bazilita szabályokat és a keleti szertartást. A reform végrehajtása során a munka szellemét és a fegyelmet illesztették be Nagy Szent Bazil szabályaiba, amely nem írt elő bizonyos időszakokban elvégzendő feladatokat, csupán általános szempontokat tartalmazott.

A reformnak köszönhetően a rend ismét virágzásnak indult.

Magyarországon II. József rendeletei után speciális helyzet alakult ki, mivel itt a bazilita monostorokban sohasem szűnt meg a centralizáció, amennyire a körülmények engedték, tartották egymással a kapcsolatot. Ennek ellenére 1890-ben a vezetők hazánkban is sürgették a reformot a fegyelem és a szellemi színvonal emelése terén. 1906-ban kezdtek tárgyalni a jezsuitákkal, a világháború azonban közbeszólt. Trianon után a bazilita monostorok közül csak Máriapócs maradt Magyarországon, a többi rendház Csehszlovákiához, kisebb részben Romániához került. Az 1920-as reform már a galíciai bazilita atyák vezetésével valósult meg, mely után 1921-ben megnyílt Munkács-Csernekhegyen a noviciátus. Első növendékei között olyan későbbi

bazilita atyákat találunk, mint Jöcsák Máté, Sándor Jozafát, Dudás Miklós, Liki Imre. A közel két évig tartó noviciátuson 1921–1943-ig összesen 40 magyar novicius volt. A növendékek összes költségeit a máriapócsi monostor viselte. 1944-től 1950-ig előbb Máriapócsra, majd Hajdúdorogon működött a noviciátus pápai engedéllyel.

Máriapócs 1923-ban fogadta el a reformot, ebben az évben Maxim Atanáz mint megreformált szerzetes vette át a pócsi monostor vezetését. A reform során visszaállították a

fegyelmet és a szerzetesek saját megszentelődésükön kívül mások megszentelésébe, apostoli tevékenységbe kezdtek. Ennek eredményeként a bazilita atyák 1924–48 között 302 lelkigyakorlatot, 1925–1950 között pedig 362 népmisziót vezettek nemcsak hazánkban, hanem a Felvidéken és Amerikában is. A népmisziókra általában két atya ment el. A megnyitó után napi három alkalommal tartottak szentbeszédet, a lányokat, legényeket, asszonyokat, férfiakat és gyermekeket külön oktatták. A misziót mindig egy gyertyás körmenet zárta szombat este, a szerzetesek vasárnap a szentmisében búcsúztak el a hívektől. Sikerüket mi sem mutatja jobban, mint az, hogy a hajdúdorogi bazilita rendház is egy ilyen miszióknak köszönheti létrejöttét. Az atyák beszédekkel, tanításaikkal hivatásokat is ébresztettek, a most 90 éves Erdei József atyában például Regös Dénes bazilita atya nagylétei

missziója hatására ébredt hivatás a rendbe való belépésre. Az atyák a pócsi rendházban, vidéki központokban, iskolákban a nép széles rétegei mellett lelkigyakorlatokat tartottak görögkatolikus kántortanítóknak (1924), gimnáziumi tanulóknak (1925, Munkács, 500 diák), szerzeteseknek, papoknak.

A bazilita szerzetesek rendkívül fontos szerepet töltek be a máriapócsi kegyhely gondozásában: ellátták a Pócsra érkezőket, gyóntattak, prédikáltak, emellett szükség ese-

tén az egyházmegye papjait is helyettesítették. A csodás könnyezések hatására a máriapócsi búcsújárásnak az idők során a monostorhoz kapcsolódó hagyományai is kialakultak. A Nagy Szent Bazil Rendnek a monostor mellett volt egy háromholdas kertje, amelyet a nép Mária-kertnek nevezett. A sétányokat szegélyező sövényről a zarándokok kosárszámra vitték a gallyakat, s hasonlóképpen igyekeztek vizet meríteni a kertben lévő Mária-kútból is. A Nagy Szent Bazil Rend tagjai a zarándokok lelki gondozását különböző kiadványok megjelentetésével is igyekeztek elősegíteni, így

Bazil Rend

Máriapócson zarándoknapár, hitbuzgalmi folyóirat, imakönyv és kegyhelyismertető füzetek jelentek meg. A múlt század elején ez úgy történt, hogy a szerzetesek a kegytárgyak és kiadványok terjesztésével két helybeli – egy Kelincsár és egy Ványu nevezetű – embert bíztak meg, akik kevés haszon ellenében bejárták az országot.

A szerzetesek oktató-nevelő tevékenységet is folytattak, a parokiális iskolák mellé 1777-ben további iskolákat nyitottak. 1841-ben nyílt meg a tanítóképző, ahonnan később számos kántortanító került ki.

Amikor a 20. század elején a rendtagok száma nagyon leapadt, a baziliták szükségesnek látták, hogy 1912-ben Ungváron létesítsenek egy nagy rendi internátust közel száz növendékkel. Az intézményalapításhoz és -fenntartáshoz nagymértékben hozzájárult a máriapócsi monostor, az internátus pedig az első világháború végéig szolgálta a rendet. Az 1900-as évek elején a gazdaságot is korszerűsíteni kellett a pócsi monostornak azért, hogy ezeket a rá nehezedő anyagi terheket elviselhesse. A Károlyi által adományozott nagybirtok – melynek majorsága a község közepén volt szét-szórva – átszervezésre szorult, így 1912-ben a vasútállomás közelébe telepítették a gazdaság központját, ahova mezőgazdasági szeszgyárat, malmot, olajütőt építettek.

A máriapócsi baziliták az első világháború alatt ott igyekeztek segíteni, ahol csak tudtak a viláégés okozta nehéz helyzetben. 1915-ben részt vettek a hadműveletek során elpusztult felvidéki falvak újjáépítésében. 1916 májusában a munkácsi püspök kérte a szerzeteseket, hogy gondoskodjanak a háborúban árván maradt gyermekek elhelyezéséről. Az atyák ekkor határozták el az apácázarda alapítását, amire a nehéz körülmények miatt akkor nem kerülhetett sor. Az árvák elhelyezése mellett a kegyképmásolatokból befolyt összeg egy részét az ellátásokra fordították. Szerény körülmények között, kétnapos megemlékezéssel tudták megünnepelni a csodatevő ikon 1715-ös könnyezésének 200 éves jubileumát 1917-ben. A tervezett kápolnaépítést és a hatalmas ünnepséget a háború utáni évekre halasztották.

Nagy hálával emlékeznek meg a korabeli híradások arról a bazilita szerzetesről, aki 1915–1918 között táborigyelmezőként szolgált a fronton. Szkiba Teofánnak, a 11-es honvéd gyalogezred lelkészének, akit jó szerzetesnek, kedvelt hitszónoknak és szociális téren fáradhatatlannak neveztek, a háború új működési teret nyújtott. Lelki vezetője volt az ezrednek, gyóntatott, prédikált – nemegyszer a lövészárokokban is –, emellett vezette az ezred irodáját, levelezett az özvegyek, árvák érdekében. Teofán munkáját, mellyel hírnevet szerzett a Nagy Szent Bazil Rendnek, később négy kitüntetéssel is elismerték.

Az első világháború súlyos anyagi károkat okozott, melynek következtében a monostor is súlyos anyagi helyzetbe került. 1928-ban a futóhomok egy részén korszerű gyümölcsöst telepítettek, melynek jövedelme nagyrészt a kegytemplom és a monostor szigetelésének nagy költségeit fedezte. A pócsi rendház járult hozzá 1944-1945-ben Petrasovszky Manó sátoraljaúj helyi festőművész munkáinak elkészítéséhez részben búcsúi bevételekből, külön adományokból, amerikai gyűjtésből és a máriapócsi baziliták birtokának jövedelméből. A teljesen felújított templom átadására 1946. szeptember 8-án, az első pócsi csodálatos könnyezés 250. évfordulóján került sor. E jeles jubileumi ünnepség után elérkezett az idő arra, hogy a baziliták kérvényezzék XII. Piusz pápától a pócsi templom basilica minor rangra való emelését. A magyar baziliták nevében Dudás Bertalan tartományfőnök írta meg a kérvényt, melyet Mindszenty József bíboros külön beadvánnyal továbbított Rómába 1947-ben. XII. Piusz pápa brévéjét, melyben teljesítette a kérelmet, 1948. szeptember 8-án Dudás Miklós püspök olvasta fel.

Ezekkel az ünnepségekkel fejeződött be a máriapócsi monostorban és Magyarországon kétszáz éven át működő bazilita szerzetesek aktív tevékenysége. Három év múlva a kommunista államhatalom a rendet főlöszlatta, épületeit elkobozta.

